

Vabariigi Valitsuse korralduse „Riigipiiri ületamise ajutine piiramine ja karantiini kehtestamine riigipiiri ületamisel COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 uue puhangu ennetamiseks“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsus kehtestas 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 Eestis eriolukorra.

Seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 pandeemilise levikuga maailmas, viiruse Eesti-sisese leviku tuvastamisega ja laienemise suure tõenäosusega ja sellest tingitud massilise nakatumise ohuga piiras Vabariigi Valitsus 15. märtsil 2020. a korraldusega nr 78 ajutiselt Eestisse sisenemise eesmärgil riigipiiri ületamist.

Eriolukorra lahendamiseks kehtestasid Vabariigi Valitsus ja eriolukorra juht erinevad eriolukorra meetmed, mille eesmärk oli tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 epideemilist levikut. Vabariigi Valitsuse kehtestatud eriolukord lõppes 17. mail 2020. a.

Korralduse eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut. Eriolukorra lõppedes on endiselt oht viiruse edasiseks levikuks. Selguse huvides tunnistatakse Vabariigi Valitsuse 15. märtsi 2020. a korraldus nr 78 kehtetuks ning kehtestatakse kogu regulatsioon tervikuna uuesti, lisades karantiini puudutavad sätted.

Korralduse eelnõu on koostanud Riigikantselei ametnikud koostöös Siseministeeriumi ametnikega.

2. Selgitused eelnõu kohta

Põhiseaduse § 34 kohaselt on igäühel, kes viibib seaduslikult Eestis, õigus vabalt liikuda ja elukohta valida. Õigust vabalt liikuda võib seaduses sätestatud juhtudel ja korras piirata teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, riigikaitse huvides, loodusõnnetuse ja katastroofi korral, nakkushaiguse leviku tõkestamiseks, looduskeskkonna kaitseks, alaealise või vaimuhaige järelevalvetuse ärahoidmiseks ja kriminaalasja menetluse tagamiseks. Korraldusega nähakse ette liikumisvabaduse piirangud rahva tervise kaitse eesmärgil nakkushaiguse leviku tõkestamiseks.

Seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 pandeemilise levikuga maailmas ja viiruse Eesti-sisese leviku tuvastamisega ning uue massilise viirusega nakatumise ennetamiseks piiratakse korraldusega riigipiiri seaduse (edaspidi *RiPS*) § 17 lõike 1 punkti 1 alusel ajutiselt Eestisse sisenemise eesmärgil välispiiri ületamist ja sisepiiril piirikontrolli ajutise taaskehtestamise korral sisepiiri ületamist. Korraldusega sätestatakse loetelu isikutest, kellel lubatakse riigipiiri ületamisel Eestisse siseneda.

Korraldusega ei muudeta seni Vabariigi Valitsuse 15. märtsi 2020. a korraldusega nr 78 kehtestatud loetelu isikutest, kellel on lubatud riigipiiri ületamisel Eestisse siseneda.

Korralduse punkti 2 kohaselt on riigipiiri lubatud ületada Eestisse sisenemise eesmärgil isikul, kellel on Eesti kodakondsus, Eesti elamisluba või elamisõigus või kelle alaline elukoht rahvastikuregistri järgi on Eestis.

Korralduse punktide 3–9 kohaselt on riigipiiri Eestisse sisenemise eesmärgil lubatud ületada välismaalasel, kellel ei esine haigusnähte ja

- 1) kes on Eestis asuvate välisriikide diplomaatiliste esinduste või konsulaarasutuste töötaja või tema perekonnaliige või rahvusvahelise sõjalise koostöö raames Eestisse saabuv välismaalane;
- 2) kes on seotud vahetult kauba ja tooraine transpordiga, sealhulgas kauba või tooraine laadimisega;
- 3) kes osutab tervishoiuteenuseid või muid hädaolukorra lahendamiseks vajalikke teenuseid;
- 4) kes on vahetult seotud rahvusvahelise kauba- ja reisijateveoga, sealhulgas rahvusvahelist transpordivahendit teenindav meeskonna- või laevapereliige ja transpordivahendil remondi-, garantii- või hooldustöid tegev isik;
- 5) kes teenindab reisigruppe ja on vahetult seotud reisijaveo teenuse osutamisega;
- 6) kelle Eestisse saabumise eesmärk on seotud elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisega;
- 7) kelle Eestisse saabumine on seotud Eestis tegutseva ettevõtte seadme hooldamise või remondi-, garantii- või info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alase tööga, kui see on vajalik ettevõtte tegevuse tagamiseks.

Punkti 10 kohaselt on lubatud Eestisse sisenemise eesmärgil ületada riigipiiri välismaalasel Eesti territooriumi viivitamata läbimise eesmärgil oma elukohariiki jõudmiseks tingimusel, et tal ei esine haigusnähte.

Lisaks sätestatakse korralduse punktidega 11 ja 12 erandid Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Soome Vabariigi kodanikele. Riigipiiri on lubatud Eestisse sisenemise eesmärgil ületada isikul, kellel ei esine haigusnähte ja kellel on Läti Vabariigi või Leedu Vabariigi kodakondsus, elamisluba või elamisõigus või kelle alaline elukoht on rahvastikuregistri järgi Läti Vabariigis või Leedu Vabariigis. Lisaks punktides 3–9 sätestatule on lubatud Soome Vabariigist Eesti Vabariiki sisenemise eesmärgil ületada riigipiiri isikul, kellel on Soome Vabariigi kodakondsus, elamisluba või elamisõigus või kelle alaline elukoht on rahvastikuregistri järgi Soome Vabariigis ja kellel ei esine haigusnähte, kui isiku Eestisse saabumise eesmärk on töötamine või muude lepinguliste kohustuste täitmine, isik õpib Eestis registreeritud õppeasutuses või isik saabub Eestisse vältimatul perekondlikul põhjusel, eelkõige lähisugulasega kohtumine, matused, pulmad ja haigusjuhtumid.

Korralduse punkti 13 kohaselt võib Politsei- ja Piirivalveamet erandina lubada riigipiiri ületada Eestisse sisenemise eesmärgil välismaalasel, kellel ei esine haigusnähte ning kelle otsejoones alaneja või üleneja sugulane või abikaasa on Eesti kodanik, Eesti elamisluba või elamisõigust omav isik või kelle riiki lubamine on põhjendatud eritaotluse alusel.

Punktiga 14 kehtestatakse RiPS § 17 lõike 1 punkti 2 alusel karantiin 14 kalendripäevaks isikule, kellel lubatakse Eesti Vabariigi riigipiiril Eestisse siseneda.

RiPS § 17 lõike 1 punkti 2 kohaselt on Vabariigi Valitsusel riigi julgeoleku huvides, avaliku korra tagamiseks, rahva tervist ohustada võiva olukorra ennetamiseks või lahendamiseks, samuti välisriigi palvel õigus kehtestada karantiin riigipiiri ületamiseks isikutele ning koduloomade ja -lindude, samuti looma- ja taimekasvatussaaduste ning muude veoste toimetamiseks üle riigipiiri.

Korraldusega nähakse ette, et elukohast või püsivast viibimiskohast tohib lahkuda tervishoiutöötaja või politseiametniku korraldusel või inimese elu või tervist ohustava hädajuhtumi korral või kui see on vajalik toidu, esmatarbekaupade või ravimite soetamiseks. Samuti sätestatakse erandid isikutele, kelle kohta see piirang ei kehti.

Karantiini nõue ei kehti Eestisse siseneda lubatud inimeste kohta, kellel ei ole haiguse tunnuseid, ning kui on täidetud korralduses sätestatud lisatingimus. Terviseameti andmetel on haiguse sagedasteks tunnusteks palavik, kuiv köha ja hingamisraskused.

Punktiga 15 nähaksegi ette erandid, millal haiguse tunnusteta isik ei pea viibima karantiinis. Karantiinis ei pea viibima isikud, kes viibisid välisriigis või saabusid Eestisse korralduse punktides 3–10 nimetatud eesmärkidel (nt isikud, kes on seotud kauba transpordiga). Samuti ei kohaldata karantiini Eestisse saabuvatele isikutele, kellel on Läti Vabariigi või Leedu Vabariigi kodakondsus, elamisluba või elamisõigus või kelle alaline elukoht on rahvastikuregistri järgi Läti Vabariigis või Leedu Vabariigis.

Erand karantiinis viibimise kohustusest nähakse ette ka isikule, kes saabub Eestisse Soomest, kellel on Soome Vabariigi kodakondsus, elamisluba või elamisõigus või kelle alaline elukoht on rahvastikuregistri järgi Soome Vabariigis ja kelle reisi eesmärk on töötamine või muude lepinguliste kohustuste täitmine, õppimine vastavalt Soome Vabariigis või Eesti Vabariigis registreeritud õppeasutuses või vältimatu perekondlik põhjus, eelkõige lähisugulasega kohtumine, matused, pulmad ja haigusjuhtumid.

Lisaks ei pea karantiinis viibima isikud, kelle suhtes Politsei- ja Piirivalveamet ei kohalda riigipiiri ületamisel karantiinis viibimise kohustust, ja isikud, kellel ei esine haigusnähte ning kelle riiki lubamine on põhjendatud eritaotluse alusel.

Kuivõrd peaministri 16. märtsi 2020. a korraldus nr 32 „Eriolukorra juhi korraldus liikumispiirangu kehtestamiseks pärast riigipiiri ületamist“ tunnistatakse eriolukorra lõppedes kehtetuks, siis nähakse punktiga 16 ette, et isik, kelle suhtes on alates 4. maist 2020. a kohaldatud elukohast või püsivast viibimiskohast lahkumise keeldu, on kohustatud täitma vastavat piirangut kuni määratud tähtaja möödumiseni. Sätte eesmärk on tagada, et kõik enne Vabariigi Valitsuse käesoleva korralduse jõustumist riigipiiri ületanud isikutele määratud liikumispiirangud kehtivad kuni piirangu tähtaja möödumiseni.

RiPS § 17¹ kohaselt karistatakse piirirežiimi rikkumise eest rahatrahviga kuni 200 trahviühikut. Riigipiiri ületamisega kaasneva karantiini reeglite rikkumine on RiPSi tähenduses piirirežiimi rikkumine ning seega on võimalik kohustuslikust karantiinist mitte kinni pidavat isikut karistada väärtekorras ning määrata talle karistuseks rahatrahv. RiPSis nimetatud väärtegade kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

Vabariigi Valitsuse korraldusega kehtestatakse uuesti seni eriolukorra juhi 16. märtsi 2020. a korraldusega nr 32 „Eriolukorra juhi korraldus liikumispiirangu kehtestamiseks pärast riigipiiri ületamist“ kehtestatud liikumisvabaduse piirangud. Eriolukord lõpetatakse, kuna COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levik Eestis on vähenenud ning viirus ei levi Eestis enam epideemiliselt. Sellele vaatamata on välisriikidest Eestisse sisenevatele isikutele karantiini kehtestamine vajalik, kuna viiruse leviku oht on endiselt olemas. Karantiin on ettevaatusabinõuna vajalik viiruse nn teise laine ennetamiseks ja tõkestamiseks.

Majanduse toimimise tagamiseks ning inimeste võimalikult suurel määral üle riigipiiri (eeskätt naaberriikides) tööl käimise võimaldamiseks on kehtestatud erandid, millistel juhtudel Eestisse sisenevatele isikutele karantiini nõuet ei kohaldata. Kuna viiruse leviku oht kogu maailmas endiselt püsib, siis esialgu leevendusi turismi eesmärgil Eestisse sisenemiseks ei tehta. Viiruse

leviku tõkestamiseks seatud piiranguid vaadatakse pidevalt üle ja haigestumuse vähenemisel piiranguid leevendatakse või tunnistatakse need kehtetuks.

Korraldust saab vaidlustada esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.

3. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub 18. mail 2020. a.